



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

**CAUZA BOBEICO ȘI ALȚII
v. REPUBLICA MOLDOVA ȘI FEDERAȚIA RUSĂ**

(Cererea nr. 30003/04)

HOTĂRÂRE

STRASBURG

23 octombrie 2018

*Prezenta hotărâre este definitivă în condițiile prevăzute la Articolul 44 § 2 din Convenție.
Ea poate fi suferi modificări de formă.*

În cauza Bobeico și alții v. Republica Moldova și Federația Rusă,

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (Secția a doua), statuând într-un Comitet compus din:

Paul Lemmens, *Președinte*,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Ivana Jelić, *judcători*,

și Hasan Bakırcı, *Grefier adjunct al secțiunii*,

Deliberând în secret la 2 octombrie 2018,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 30003/04) depusă la Curte împotriva Republicii Moldova și a Federației Ruse în baza Articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către unsprezece cetățeni ai Republicii Moldova, Gheorghe Bobeico, Ana Cazacioc, Tatiana Coadă, Ilie Gherasim, Alexandru Golan, Constantin Golan, Anastasia Gotca, Alexandru Iorgoglo, Vladimir Iorgoglo, Vera Cebotari și Maria Ungureanu („reclamanți”), la 16 august 2004.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către V. Gribincea și V. Țurcan, avocați în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl M. Gurin, și guvernul rus a fost reprezentat de către dl G. Matyushkin, reprezentant al Federației Ruse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

3. La 20 octombrie 2015 cererea a fost comunicată Guvernului.

4. Guvernul rus a obiectat la examinarea cererii de către un comitet. După ce a examinat obiecția, Curtea a respins-o.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamanții s-au născut în 1961, 1993, 1992, 1992, 1994, 1993, 1993, 1995, 1993, 1996, 1994 și, respectiv, 1951, și locuiesc în Tighina (Bender).

6. Reclamanții sunt zece elevi ai școlii-internat cu predare în limba română (moldovenească) din Tighina (Bender) pentru orfani și alți copii aflați în custodia statului, precum și directorul școlii, care era și reprezentantul lor legal la momentul depunerii cererii. Nu toți reclamanții sunt orfani și unii dintre ei au contacte sporadice cu părinții lor. Copiii învățau și locuiau la școală. Pe durata vacanței de vară, ei stăteau fie în tabere de vară sau cu familiile personalului școlii. În 2004 copiii și-au petrecut vacanța de vară împreună cu familiile personalului școlii. Școala reclamanților era înregistrată la Ministerul Educației a Republicii Moldova, folosind grafia latină și un curriculum aprobat de către Ministerul Educației a Republicii Moldova.

7. Potrivit articolului 12 din Constituția „Republicii Moldovenești Nistrene” (în continuare „rmn”), limbile oficiale sunt „moldovenească”, rusă și ucraineană.

Articolul 6 din legea „rnm” cu privire la limbi, adoptată la 8 septembrie 1992, prevede că, în orice caz, limba „moldovenească” trebuie să fie scrisă în grafie chirilică. „Legea” prevede în continuare că folosirea alfabetului latin poate constitui o contravenție. În special, articolul 200-3 (la moment articolul 5.28) din codul contravențional al „rnm” prevede că:

„Eșecul persoanelor cu funcții publice și al altor persoane în administrația executivă și de stat, în asociațiile obștești și în alte organizații, indiferent de statutul lor juridic și forma de proprietate, precum și în alte entități situate pe teritoriul rnm de a respecta legislația rnm cu privire la funcționarea limbilor pe teritoriul rnm ... implică răspundere sub forma unei amenzi care poate ajunge la 50 (cincizeci) de salarii minime.”

8. La 18 august 1994 structurile „rnm” au interzis folosirea grafiei latine în școli. Printr-o decizie din 21 mai 1999, „rnm” a dispus ca toate școlile care aparțin „statelor străine” și funcționează pe teritoriul „său” trebuie să se înregistreze la structurile „rnm”; în caz contrar acestea ar putea fi nerecunoscute și private de drepturile lor. Înregistrarea însemna că școlile trebuiau să urmeze curriculum-ul școlar al „rnm”, să folosească grafia chirilică și să învețe istoria în interpretarea structurilor „rnm”.

9. Mai multe detalii despre contextul general al circumstanțelor cauzei sunt descrise în hotărârea Curții în *Catan și Alții v. Republica Moldova și Rusia* ([MC], nr. 43370/04, 8252/05 și 18454/06, §§ 13-42, CEDO 2012 (extrase)).

10. La 4 iunie 2004 administrația școlii a fost informată că autoritatea locală a reziliat contractele de locațiune, deoarece școala nu se înregistrase la structurile „rnm”. Cu toate acestea, școlii i-a fost acordat un nou termen-limită până la 27 iunie 2004 să prezinte structurilor „rnm” documentele pentru a obține această înregistrare.

11. Administrația școlii nu s-a conformat acestei solicitări și la 27 iunie 2004 școala a fost debransată de la apeduct.

12. La 30 iunie 2004 administrația orașului Bender a cerut școlii să prezinte până la 1 iulie 2004 documentele care certificau statutul său juridic, dreptul de a folosi clădirea și serviciile de întreținere, inclusiv contul său bancar.

13. La 5 iulie 2004 școala a fost debransată de la rețeaua de energie electrică.

14. La 15 iulie 2004 administrația orașului Bender a emis o decizie prin care a închis școala în mod oficial, deoarece aceasta funcționa fără înregistrare și licență.

15. În seara zilei de 26 iulie 2004, acționând în numele administrației locale, persoane neidentificate și aproximativ 30 de „milițieni” ai „rnm” au sigilat încăperile școlii și au restricționat accesul în perimetrul școlii. Forțele pacificatoare rusești au fost prezente, însă nu au intervenit. În ziua următoare, copiii și profesorii au intrat în mod forțat în căminul școlii.

16. La 27 iulie 2004 administrația școlii a expediat un fax președintelui Federației Ruse, plângându-se de acțiunile structurilor „rnm”, care afectau 300 de copii, și de inacțiunea pacificatorilor ruși din 26 iulie 2004.

17. La 4 august 2004 școlii i-a fost acordat un nou termen-limită, până la 15 august 2004, pentru înregistrare la structurile „rnm”; în caz contrar, copiii riscu să fie transferați cu forța la un internat transnistrean pentru copii cu dizabilități. La 11 august 2004 structurile „rnm” au sugerat administrației școlii că ar fi mai sigur pentru copii să fie transferați la grădinița nr. 10 din Bender, unde existau condiții adecvate de trai.

18. Școala a fost debransată de la toate serviciile de întreținere și administrației i-a fost interzis accesul la bucătăria și depozitele școlii. În perioada 27 iulie – 19 august 2004, autoritățile moldovenești au asigurat copiii cu produse alimentare și

apă, care erau aduse la intrarea în orașul Bender, iar misiunea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) asigura transportul acesteia până la școală. Începând cu 11 august 2004, angajaților OSCE nu li s-a permis să transporte produse alimentare și apă decât o dată pe zi.

19. La 21 august 2004 administrația școlii a cerut Ambasadei Rusiei la Chișinău să intervină pentru a remedia situația copiilor lipsiți de apă, electricitate și mâncare.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ PERTINENTĂ A REPUBLICII MOLDOVA ȘI ALTE ACTE RELEVANTE

20. Rapoartele organizațiilor inter-guvernamentale și non-guvernamentale, legislația și practica națională relevantă din Republica Moldova și alte documente pertinente au fost rezumate în hotărârea *Catan și alții v. Republica Moldova și Rusia*, citată mai sus, §§ 64-81.

ÎN DREPT

21. Reclamanții s-au plâns de închiderea forțată a școlii lor de către structurile „rmm” și de măsurile întreprinse de către aceste structuri pentru a-i hărțui și intimida din cauza alegerii lor de a-și efectua studiile în școlile cu predare în limbă română/moldovenească.

I. JURISDICȚIA

22. Curtea trebuie mai întâi să stabilească dacă reclamanții se aflau sub jurisdicția statelor pârâte în ceea ce privește aspectele invocate, în sensul Articolului 1 din Convenție.

A. Argumentele părților

23. Reclamații au pretins că ambele guverne respondente dețineau jurisdicție.

24. Guvernul Republicii Moldova a susținut că obligațiile sale pozitive constau în asigurarea respectării drepturilor reclamanților.

25. La rândul lor, guvernul rus a susținut că reclamanții nu se aflau în jurisdicția sa și că, în consecință, cererea ar trebui declarată inadmisibilă *ratione personae* și *ratione loci* cu privire la Federația Rusă. Ca și în cauza *Mozer v. Republica Moldova și Rusia* ([MC], nr. 11138/10, §§ 92-94, 23 februarie 2016), guvernul rus și-a exprimat opinia că abordarea problemei jurisdicției de către Curte în cauzele *Ilașcu și Alții v. Moldova și Rusia* ([MC], nr.48787/99, CEDO 2004 VII), *Ivanțoc și Alții v. Moldova și Rusia* (nr. 23687/05, 15 noiembrie 2011), și *Catan și Alții* (citată mai sus) a fost greșită și contrară dreptului internațional public.

B. Aprecierea Curții

26. Curtea notează că, în prezenta cauză, părțile dispun de poziții în materie de jurisdicție similare cu cele exprimate de către acestea în hotărârea *Catan și alții* (citată anterior, §§ 83-101) și în hotărârea *Mozer* (citată mai sus, §§ 81-95). În particular, reclamanții și guvernul Republicii Moldova au susținut că ambele

guverne pârâte aveau jurisdicție, în timp ce guvernul rus a declarat că nu deținea vreo jurisdicție.

27. Curtea amintește că principiile generale cu referire la problema jurisdicției în baza Articolului 1 din Convenție cu privire la actele și evenimentele care au avut loc în regiunea transnistreană a Moldovei au fost stabilite în hotărârile *Ilaşcu și Alții* (citată mai sus, §§ 311-319), *Catan și Alții* (citată mai sus, §§ 103-107) și, mai recent, *Mozer* (supra, §§ 97-98).

28. Cu referire la Republica Moldova, Curtea notează că în cauzele *Ilaşcu*, *Catan* și *Mozer* ea a statuat că, deși Moldova nu deține un control efectiv asupra regiunii transnistrene, persoanele care locuiesc în această regiune se află sub jurisdicția Republicii Moldova dată fiind teritorialitatea acesteia. Cu toate acestea, obligația sa, în virtutea Articolului 1 din Convenție, de a recunoaște fiecărei persoane sub jurisdicția sa drepturile și libertățile garantate de către Convenție, s-a limitat la întreprinderea tuturor măsurilor de ordin diplomatic, economic, juridic sau de altă natură în măsura posibilităților și în conformitate cu dreptul internațional (a se vedea *Ilaşcu și Alții*, citată mai sus, §333, *Catan și Alții*, citată mai sus, §109 și *Mozer*, citată mai sus, § 100). Obligațiile Republicii Moldova în conformitate cu Articolul 1 din Convenție au fost descrise ca fiind obligații pozitive (*Ilaşcu și Alții*, citată mai sus, §§ 322 și 330-331, *Catan și Alții*, citată mai sus, §§ 109-110, și *Mozer*, citată mai sus, § 99).

29. Curtea nu vede niciun motiv să distingă prezenta cauza de cauzele menționate mai sus. Mai mult ca atât, ea observă că guvernul moldovean nu se opune unei abordări similare în prezenta cauză. Așadar, Curtea concluzionează că Republica Moldova deține jurisdicție în sensul Articolului 1 din Convenție, doar că răspunderea acesteia pentru învinuirile aduse trebuie stabilite în lumina obligațiilor pozitive menționate mai sus (*Ilaşcu și Alții*, pre-citată, § 335).

30. Cu privire la Federația Rusă, Curtea notează că ea a stabilit deja în cauza *Ilaşcu și Alții* că Federația Rusă a contribuit atât militar, cât și politic, la crearea unui regim separatist în regiunea Transnistria în 1991-1992 (a se vedea *Ilaşcu și Alții*, pre-citată, § 382). În cauzele care au urmat și au vizat regiunea transnistreană, Curtea de asemenea a constatat că, până în iulie 2010, „rmn” nu a putut să existe rezistând la eforturile depuse de către Republica Moldova și actorii internaționali în vederea soluționării conflictului și restabilirii democrației și a drepturilor în regiune decât cu susținerea militară, economică și politică a Rusiei (a se vedea *Ivanțoc și Alții*, pre-citată, §§ 116-20, *Catan și Alții*, pre-citată, §§ 121-122, și *Mozer*, pre-citată, §§ 108 și 110). În cauza *Mozer*, Curtea a concluzionat că gradul ridicat de dependență al „rmn” de susținerea Rusiei constituie un motiv puternic care permite să se considere că Federația Rusă a continuat să exercite un control efectiv și o influență decisivă asupra autorităților transnistrene și că, prin urmare, reclamantul s-a aflat sub jurisdicția acestui stat în sensul Articolului 1 din Convenție (a se vedea *Mozer*, pre-citată, §§ 110-111).

31. Curtea nu vede niciun motiv să distingă prezenta cauză de cauzele *Ilaşcu și Alții*, *Ivanțoc și Alții*, *Catan și Alții* și *Mozer* (toate citate mai sus).

32. Rezultă că reclamantul din prezenta cauză se află sub jurisdicția Federației Ruse în lumina Articolului 1 din Convenție. În consecință, Curtea respinge excepțiile *ratione personae* și *ratione loci* invocate de guvernul rus.

33. Curtea va stabili în continuare dacă reclamantilor le-au fost încălcate drepturile protejate de Convenție, astfel încât să angajeze răspunderea unuia dintre statele pârâte (a se vedea *Mozer*, citată mai sus, § 112).

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 2 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

34. Articolul 2 din Protocolul Nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.”

A. Admisibilitatea

35. Guvernul rus a declarat că cererea ar trebui respinsă din cauza eșecului reclamanților de a epuiza căile de atac interne disponibile în Federația Rusă, *id est*, să solicite despăgubiri în fața instanțelor rusești și a celor din „rmn”, *id est*, să se adreseze instanțelor locale.

36. Reclamanții nu au fost de acord și au susținut că guvernul rus nu a dovedit existența vreunui remediu intern.

37. Curtea reiterează că regula cu privire la epuizarea căilor de atac interne, menționată la Articolul 35 § 1 din Convenție, impune reclamanților, în primul rând, utilizarea căilor de atac prevăzute de sistemul juridic național, permițând astfel statelor să nu răspundă în fața Curții decât după ce au avut ocazia de a soluționa problema conform propriului lor sistem juridic. Regula se bazează pe ipoteza că sistemul național oferă o cale de atac eficientă cu privire la pretinsa încălcare. Sarcina de a proba revine guvernului care invocă neepuizarea căilor de atac, *id est* de a convinge Curtea că la acea dată, atât în teorie, cât și în practică, era disponibilă o cale de atac eficientă – în alte cuvinte, că recursul a fost accesibil și capabil să ofere despăgubiri în raport cu plângerile reclamantului și că el oferea o perspectivă rezonabilă de succes. Cu toate acestea, odată ce această sarcină de a proba a fost îndeplinită, îi revine reclamantului sarcina ulterioară să demonstreze că recursul menționat de către Guvern a fost de fapt epuizat sau, din anumite motive, era inadecvat și ineficient în circumstanțele particulare ale cauzei sau că existau circumstanțe speciale care-l absolveau de această cerință (a se vedea, printre altele, *Maktouf și Damjanović v. Bosnia și Herțegovina* [MC], nr. 2312/08 și 34179/08, § 58, CEDO 2013 (extrase), *Vučković și Alții v. Serbia* [MC], nr. 17153/11 și altele 29, §§ 69-77, 25 martie 2014 și *Gherghina v. România* [MC] (dec.), nr. 42219/07, §§ 83-89, 9 iulie 2015).

38. Revenind la circumstanțele prezentei cauze cu referire la remediile disponibile în Federația Rusă, Curtea notează că guvernul rus nu doar că nu a demonstrat existența remediilor disponibile pentru reclamanți în cadrul Federației Ruse, dar a și și-a subliniat puternic poziția potrivit căreia Federația Rusă nu deține jurisdicție în cauzele referitoare la Transnistria. Rezultă că acest capăt al obiecției preliminare a Guvernului rus cu referire la neepuizarea căilor interne de atac trebuie respins (a se vedea *Vardanean v. Republica Moldova și Rusia*, nr. 22200/10, § 31, 30 mai 2017).

39. Cu referire la remediile disponibile în „rmn”, Curtea amintește că în *Mozer* ea a constatat că „sistemul juridic” al „rmn” nu constituia un sistem de reflectare a unei tradiții juridice compatibil cu Convenția (a se vedea *Mozer*, citat mai sus, §§ 148-49). Constatările sale făcute în *Mozer* sunt valabile și pentru perioada de timp relevantă în prezenta cauză. Astfel, Curtea consideră că nici un remediu care poate

fi disponibil pentru reclamanți în fața instanțelor „rnm” nu poate fi considerat eficient în baza Articolului 35 § 1 din Convenție. Rezultă că și acest capăt al obiecției Guvernului rus cu privire la neputința căilor interne de atac trebuie respins.

40. În sfârșit, Curtea notează că ultima reclamantă este diriginta celorlalți reclamanți, și ea avea de asemenea statutul de tutore legal al acestora. Deoarece reclamanții nu au invocat, și nici nu rezultă din materialele dosarului, că aceasta avea un statut similar cu cel de părinte, ținând cont de faptul că nu toți reclamanții erau orfani, Curtea consideră că plângerea ei este incompatibilă *ratione personae* cu prevederile Convenției și o declară inadmisibilă în baza Articolului 35 § 3 (a) din Convenție.

41. Curtea consideră că cererea în privința celor zece elevi reclamanți nu este vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție și că nu este inadmisibilă din alte motive. Prin urmare, Curtea o declară admisibilă.

B. În fond

42. Reclamanții au susținut că dreptul lor la educație a fost încălcat prin acțiunile structurilor „rnm”. Ei au fost supuși unei campanii sistematice de hărțuire și intimidare din partea structurilor și uneori abuzați verbal. Cărțile și materialele în grafie latină au fost confiscate. Având în vedere că reclamanții erau foarte tineri la momentul evenimentelor și fără sprijin parental, ei erau deosebit de vulnerabili. Reclamanții au susținut că prezenta cauză nu se referea la o preferință lingvistică, ci la preferința privind curriculumul școlar și la impactul acesteia asupra integrării sociale în viitor. Înregistrarea transnistreană a școlii a presupus implicit implementarea curriculumului transnistrean, care folosea materiale didactice produse în perioada sovietică și împovăra integrarea reclamanților în societatea moldovenească.

43. Guvernul Republicii Moldova a susținut că tratamentul la care au fost supuși reclamanții a constituit o încălcare a drepturilor garantate de Articolul 2 din Protocolul nr. 1. Totodată, Guvernul Republicii Moldova a susținut că și-a îndeplinit obligațiile pozitive în prezenta cauză.

44. Guvernul rus a afirmat că predarea în orice limbă sau folosirea unei anumite grafii, inclusiv a celei latine, în conformitate cu un program educațional specific nu sunt garantate de către Convenție. Potrivit guvernului rus, plângerea este nefondată deoarece convingerile religioase și filosofice ale reclamanților nu sunt afectate. Cererea se referă numai la preferințele de limbă (ortografie) ale părinților, care nu sunt acoperite de garanțiile Articolului 2 din Protocolul nr. 1.

45. Principiile generale cu privire la Articolul 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție au fost rezumate în cauza *Catan* (citată mai sus, §§ 136-40).

46. Curtea a notat că nu există diferențe dintre prezenta cauză și *Catan* și că evenimentele s-au produs în aceeași perioadă de timp. În *Catan*, Curtea a concluzionat că închiderea forțată a școlilor s-a bazat pe legea „rnm” privind limbile și măsurile ulterioare de hărțuire au constituit o ingerință în dreptul reclamanților de acces la instituțiile de învățământ existente în perioada de referință și de a studia în limba lor națională, precum și o ingerință în dreptul părinților reclamanților de a se asigura că educația copiilor lor este conformă cu convingerile lor filosofice. În prezenta cauză, ca în *Catan*, reclamanții au fost plasați într-o poziție ofensatoare de a alege, pe de o parte, să meargă la școli în care ar trebui să înfrunte dezavantajul de a-și obține educația gimnazială combinând o limbă și un alfabet considerate

artificiale și nerecunoscute în altă parte a lumii, utilizând materiale didactice produse în timpuri sovietice sau, alternativ, de a fi supus hărțuirii și intimidării (a se vedea *Catan*, citată mai sus, § 143).

47. În continuare, Curtea a reținut în *Catan* că nu a existat vreo dovadă care ar fi sugerat că măsurile întreprinse de structurile „rnm” în privința școlilor cu predare în limba română/moldovenească urmăreau un scop legitim. Politica lingvistică a „rnm”, aplicată în cazul școlilor respective, a urmărit impunerea rusificării limbii și a culturii comunității moldovenești din Transnistria, potrivit obiectivelor politice de unire cu Rusia și separare de Moldova (a se vedea *Catan*, citată mai sus, § 144).

48. Curtea nu vede vreun motiv pentru a ajunge la o concluzie diferită în prezenta cauză. Prin urmare, ea consideră că nu a existat un scop legitim pentru ingerința în dreptul la educație al reclamanților și astfel a avut loc violarea Articolului 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

49. În continuare, Curtea trebuie să stabilească dacă Republica Moldova și-a îndeplinit obligația pozitivă de a lua măsuri adecvate și suficiente pentru a asigura drepturile reclamanților în baza Articolului 2 din Protocolul nr. 1 (a se vedea paragraful 28 de mai sus). În cauza *Mozer*, Curtea a afirmat că obligațiile pozitive ale Republicii Moldova se referă atât la măsurile necesare pentru restabilirea controlului asupra teritoriului transnistrean, ca expresie a jurisdicției sale, cât și la măsurile de asigurare a respectării drepturilor individuale ale reclamanților (a se vedea *Mozer*, citată mai sus, § 151).

50. Cu privire la primul aspect al obligației pozitive a Moldovei, *id est* restabilirea controlului, Curtea a constatat în *Mozer* că, de la începutul ostilităților în 1991-1992 și până în iulie 2010, Republica Moldova a întreprins toate măsurile care-i stăteau în putere pentru a-și restabili controlul asupra teritoriului transnistrean (*Mozer*, citată mai sus, § 152). Deoarece evenimentele în prezenta cauză au avut loc înainte de acea dată, Curtea nu vede vreun motiv să ajungă la concluzie diferită (*ibid.*).

51. Cu privire la al doilea aspect al obligației pozitive, *id est* faptul de a asigura respectarea drepturilor reclamanților, Curtea ia act de eforturile depuse de către autoritățile Republicii Moldova în asigurarea drepturilor reclamanților. În special, ele au oferit elevilor reclamanți hrană și apă în timpul perioadei de criză (a se vedea paragraful 17 de mai sus).

52. În lumina celor de mai sus, Curtea decide că Republica Moldova și-a îndeplinit obligațiile sale pozitive cu referire la reclamații în prezenta cauză.

53. Prin urmare, ea hotărăște că nu a existat nicio încălcare a Articolului 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție de către Republica Moldova.

54. Cu referire la responsabilitatea Federației Ruse, Curtea a stabilit că Rusia a exercitat un control efectiv asupra „rnm” în timpul perioadei respective (a se vedea paragrafele 30-31 de mai sus). Din acest considerent și în conformitate cu jurisprudența sa, nu este necesar să se stabilească dacă Rusia exercita un control detaliat în privința politicilor și a acțiunilor administrației locale subordonate (a se vedea *Mozer*, citată mai sus, § 157). În virtutea suportului continuu militar, economic și politic oferit „rnm”, fără de care ultima nu ar fi existat, Rusia se face responsabilă în baza Convenției cu privire la violarea drepturilor reclamanților (*ibid.*).

55. În concluzie, având în vedere constatarea că drepturile reclamanților la educație garantate de către Articolul 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție au fost încălcate (a se vedea punctul 47 de mai sus), Curtea a hotărât că a avut loc violarea acestei prevederi de către Federația Rusă.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE ȘI A ARTICOLULUI 13 COROBORAT CU ARTICOLUL 2 DIN PROTOCOLUL NR. 1 ȘI ARTICOLUL 8 DIN CONVENȚIE

56. Elevii reclamânți s-au plâns că măsurile luate împotriva lor constituie o încălcare a dreptului la respectarea vieții lor private și a domiciliului, în sensul Articolului 8 din Convenție și că nu au avut la dispoziție căi de atac eficiente pentru plângerile lor în baza Articolului 8 și a Articolului 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

57. Având în vedere circumstanțele din prezenta cauză, observațiile părților și constatările sale în baza Articolului 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție, Curtea consideră că nu este necesar să se pronunțe separat cu privire la aceste plângeri (a se vedea, pentru o abordare similară, *Kamil Uzun v. Turcia*, nr. 37410/97, § 64, 10 mai 2007, și *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu v. România* [MC], nr. 47848/08, § 156, CEDH 2014).

58. În cererea lor inițială în fața Curții, reclamânții au pretins de asemenea o încălcare a Articolului 13 din Convenție. Cu toate acestea, în observațiile lor cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, ei au precizat că nu intenționau să-și mențină această parte a cererii. În consecință, Curtea se va abține de la examinarea acesteia.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

59. Articolul 41 din Convenție prevede următoarele:

“Dacă Curtea declară că a avut o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă e cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

60. Reclamânții au solicitat câte 8000 euro (EUR) fiecare pentru prejudiciul moral.

61. Guvernele au susținut că pretențiile erau excesive.

62. Curtea notează că nu a constatat vreo încălcare a Convenției de către Republica Moldova în prezenta cauză. În consecință, nicio despăgubire nu va fi acordată din contul acestui stat pârât.

63. Concluzionând că Federația Rusă se face responsabilă pentru încălcările constatate mai sus, Curtea consideră că acordarea unui prejudiciu moral este justificată în acest caz. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă fiecărui elev reclamant câte 6000 EUR.

B. Costuri și cheltuieli

64. De asemenea, reclamânții au solicitat compensarea costurilor și a cheltuielilor. Ei au menționat că avocații lor petrecuseră 107 ore pe dosar și că tariful mediu pentru o oră în Republica Moldova era între 50 și 150 de euro. Ei au solicitat Curții să le acorde o sumă considerată rezonabilă.

65. Guvernele respondente au considerat sumele solicitate ca fiind excesive.

66. Din considerentele menționate mai sus, Curtea nu acordă despăgubire pentru costuri și cheltuieli în privința Republicii Moldova și se limitează la analiza solicitărilor relevante în privința Federației Ruse (a se vedea paragrafele 62-63 mai sus).

67. Curtea reiterează că, pentru rambursarea costurilor și a cheltuielilor în baza Articolului 41 din Convenție, trebuie să se demonstreze că acestea au fost suportate realmente în mod necesar în limita unui quantum rezonabil (a se vedea, spre exemplu, *Mozer*, citat mai sus, § 240 și *Sargsyan v. Azerbaidjan* (satisfacție echitabilă) [MC], nr. 40167/06, § 61, 12 decembrie 2017). Ținând cont de circumstanțele relevante și de Articolul 60 § 2 din Regulamentul Curții, Curtea acordă elevilor reclamanți o sumă totală de 4000 EUR cu titlu de costuri și cheltuieli, care trebuie achitată de către Federația Rusă.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea depusă de către primii zece reclamanți admisibilă în privința Republicii Moldova;
2. *Declară* cererea depusă de către primii zece reclamanți admisibilă în privința Federației Ruse;
3. *Declară* partea cererii depusă de către Maria Ungureanu inadmisibilă;
4. *Hotărăște* că nu avut loc o încălcare a Articolului 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție de către Republica Moldova;
5. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție de către Federația Rusă;
6. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze separat plângerile reclamanților în baza Articolelor 8 și 13 din Convenție;
7. *Hotărăște*
 - a) că Federația Rusă trebuie să plătească primilor zece reclamanți, în termen de trei luni, următoarele sume:
 - (i) EUR 6000 (șase mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral, pentru fiecare reclamant în parte;
 - (ii) EUR 4000 (patru mii euro), în mod solidar pentru toți reclamanții, plus orice taxă care poate fi percepută, cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la executarea hotărârii, urmează să fie achitată o penalitate adițională sumelor de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practicată de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
8. *Respinge*, restul pretențiilor reclamanților cu titlu de satisfacție echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 23 octombrie 2018, potrivit Articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

HOTĂRÂREA BOBEICO ȘI ALȚII v. REPUBLICA MOLDOVA ȘI RUSIA

Hasan Bakırcı
Grefier adjunct

Paul Lemmens
Președinte